

VÅRPROGRAM 2024

Anmäl dig till de olika programpunkterna till info@fornminnesforeningen.com! Ibland är det begränsat antal deltagare, så meddela alltid att du vill delta om du vill vara säker på att få plats. Arrangemangen är för alla våra medlemmar. Vi prickar av dig innan det börjar. Har du inte någon e-postadress? Anmäl dig via telefon till ordförande Tina Rodhe, tel. 076-850 31 04.

Se hemsidan <https://fornminnesforeningen.com/> för aktuellt program, länkar, ev. ändringar mm.

Onsdag 24:e januari, kl. 18.00

Gåtfulla händer från nordisk bronsålder

Magnus Odebäck Ljunge, fil. dr. i arkeologi och forskare vid Stockholms universitet

Plats: Historiska museet, Narvavägen 13–17, sal Hörsalen. Föranmälan krävs, ca 30 platser. Hämta din gratis biljett i kassan i samband med evenemanget.

I Nordens bronsålderskonst är olika former av händer ett av de äldsta och mest gåtfulla motiven. De återfinns på föremål, stenar och hällar, och gestaltas intressant nog olika beroende på i vilket sammanhang de skapats. I Bohuslän och norska Østfold förses hällbildernas människor och båtar med övernaturligt stora händer. I Sydskandinavien huggs händer in i små resta stenar nära kulthus. I östra Sverige återfinns de främst dolda på baksidan av dräktspännen, men alldeles nyligen hittades den första kända handfiguren i Mälardalen! Bronsålderns handfigur är expressiv och visuell, men också dold och hemlighetsfull. Vad kan den ha betytt för bronsålderns människor?

Hällristning från Brastad, Bohuslän, foto: SHFA (övre).

Fibula med handmotiv, foto: N. Myrberg Burström (nedre).

Söndag 11:e februari, kl. 14.00

Hur gestaltas förhistorisk dräkt i Historien om Sverige och annan populärvetenskap?

Amica Sundström och Maria Neijman, textilerexperter

Plats: Historiska museet, Narvavägen 13–17, sal Bifrost. Föranmälan krävs, ca 30 platser. Hämta din gratis biljett i kassan i samband med evenemanget

En populärvetenskaplig gestaltning av det förflutna i bild, film eller återskapande inbegriper självklart kläddräkt, personliga tillbehör, frisyrier och liknande som ger en bredare förståelse och upplevelse av hur forntiden "såg ut". Det visuella helhetsintrycket är viktigt, men

även detaljer som pekar på tillverkning, daglig användning, köns- och statuskillnader mm. Inte minst i stora satsningar som TV-serien *Vikings* och dramadokumentären *Historien om Sverige* spelar kläder och dräkter stor roll. Men ger de en rättvisande bild av hur det var? Finns det källor och är de tillräckliga? Går det att förena fakta och stämningsskapande? Vilka är de vanligaste misstagen – och hur petig ska man vara egentligen?

Måndag 25:e mars, digital föreläsning kl. 18.00

”Morden i katedralen”: Jungfru Marie psaltares brödraskap och Mariaskåpet i Strängnäs domkyrka

Carina Jacobsson, docent vid Uppsala universitet

Zoom-länk läggs ut på vår hemsida ett par dagar innan.

Det flandriska Mariaskåpet i dopkapellet i Strängnäs domkyrka har sannolikt haft sin ursprungliga placering i Jungfru Marie psaltares brödraskaps kapell (nuvarande Sakristia II). Donatorer kan ha varit biskop Mattias Gregersson (Lillie) och hans bror, riksrådet och riddaren Folke Gregersson (Lillie), avbildad som den gammaltestamentliga Gideon på skåpet. ”Gideon” har nämligen liljor på sin rustning i samma vapenfärger som ätten Lillie, och släkten markeras också via vapensköldar i miniatyr i altarskåpet. Att sätta in sig själv som aktör i de heliga motiven var etablerat i renässansens Italien, där medlemmar av mäktiga familjer lät avbilda sig som personifikationer av heliga gestalter i altartavlor och fresker. På så sätt medverkade de i ritualer och mirakler som spred glans, ära och berömmelse åt ätten. Modern forskning har lyft betydelsen av renässanskonstens religiösmagiska och politiska innebörd, och här ser vi att motsvarande idégods och bruk även förekommer i Strängnäs Mariaskåp.

Föregående sida: en vikingatida dräkt, återskapad utifrån fynd från Birka. Under föredraget kommer de tre första avsnitten av Historien om Sverige att gås igenom, och bilden av hur människorna var klädda granskas av Amica och Maria. Foto: Amica Sundström.

Det flandriska altarskåpet i Strängnäs domkyrka.

Lördag 20:e april, kl. 09.00-17.00

Järnåldersexkursion med buss norr om Stockholm

Avfärd från Stockholms universitet. Detaljerat program följer under våren.

Följ med på en resa i övergångslandet mellan heden och kristendom! Vi besöker spännande platser från folkvandringstid till medeltid, bl.a. Nordians Hö, Norrsunda kyrka, tingsplatsen i Lunda och offerplatsen i Närtuna. Vi lär oss samtidigt mer om konsten att hitta fornlämningar ute i landskapet och förstå vad de är för något! Exkursionsledare: Mikael Jakobsson, Nanouschka Myrberg Burström, m.fl. OBS var beredd på kortare vandringar i terräng.

Max 45 personer. Kostnad: ca 750 kr (prel., för fullbetalning inkl. lunch och kaffe. Det går att anmäla intresse redan nu till info@fornminnesforeningen.com och bekräfta med betalning senare under våren. Mer information följer - håll utkik på hemsidan och Facebook!

Till vänster: Nordians Hö, ett av besöksmålen på exkursionen. Foto: Nanouschka Myrberg Burström.

Onsdag 24: april, kl. 17.00

Årsmöte och föredrag av Mandelgrenpristagare (utses i februari) samt avslutande mingel för SFFs medlemmar.

Plats: Historiska museet, Narvavägen 13–17, sal Bifrost.
Mer information följer under våren.

Onsdag 22:e maj, kl. 18.00

Slaget vid Visby 1361: legender, historia och materiella källor

Thomas Neijman, historiker, återskapare och expert på medeltida krigföring

Plats: Historiska museet, Narvavägen 13–17, sal Bifrost.
Föranmälan krävs, ca 30 platser. Hämta din gratis biljett i kassan i samband med evenemanget.

Den danska invasionen på Gotland år 1361 är välkänd genom utgrävda massgravar, spektakulära material och spännande legender. Men hur förhåller sig det bevarade källmaterialet med det senaste århundradets föreställningar om vad som egentligen hände vid Visby år 1361? Stämmer det till exempel att Visbys borgare kallsinnigt förrådade en dåligt utrustad bondehär av barn och gamla?

I föredraget lyfter Thomas Neijman fram olika tolkningar av slaget i en föreläsning som rör sig mellan legender, skriftligt material, mänskliga kvarlevor och föremål från massgravarna.

Ringkors rest efter slaget vid Korsbetningen till minne av de stupade. Foto: Jürgen Howaldt, CC BY-SA 2.0 de.